

مجله اخلاق زیستی

دوره یازدهم، شماره سی و ششم، ۱۴۰۰
<https://doi.org/10.22037/bioeth.v10i36.35031>

مقاله پژوهشی

مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران مدارس: سنتز پژوهی بر اساس مدل روبرتس

محمد حاجی محمدی^۱، هادی پورشافعی^{۲*}، مهدی زیرک^۳، حسین مؤمنی مهموئی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد تربت حیدریه، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت حیدریه، ایران.
۲. دانشیار مدعو، گروه علوم تربیتی، واحد تربت حیدریه، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت حیدریه، ایران.
۳. استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد تربت حیدریه، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت حیدریه، ایران.
۴. دانشیار، گروه علوم تربیتی، واحد تربت حیدریه، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت حیدریه، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: مدیران مراکز آموزشی نقش مهمی در پیشبرد اهداف نظام‌های آموزشی دارند. از این رو شناسایی مؤلفه‌های اخلاقی مدیران مدارس ضرورتی مهم در نظام آموزشی می‌باشد. هدف از پژوهش حاضر بررسی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران است.

مواد و روش‌ها: رویکرد پژوهش حاضر کیفی و روش آن سنتزپژوهی بر اساس مدل روبرتس و همکاران (۲۰۰۷ م) است. جامعه پژوهش، متشکل از ۲۴۷ مقاله در زمینه مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران در طول سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ میلادی بود. نمونه پژوهش شامل ۳۷ مقاله است که به صورت هدفمند جمع‌آوری و بر اساس پایش موضوعی، داده‌ها انتخاب شده‌اند. داده‌های پژوهش از تحلیل کیفی اسناد مورد مطالعه، گردآوری شده‌اند.

ملاحظات اخلاقی: تمام الزامات اخلاق پژوهشی در پایش مقالات مورد سنتز مورد توجه قرار گرفته است.

یافته‌ها: بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌ها، مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران در ۴ بعد و عامل طبقه‌بندی شدند. این ابعاد شامل بعد فردی (مشمول بر عوامل: ویژگی شخصیتی، مهارت‌های ادراکی و تعهد دینی)، بعد سازمانی (مشمول بر عوامل: تعاملات، اخلاق‌مداری سازمانی، تعهد، مدیریت فیزیکی، تخصص حرفه‌ای، قوانین و مقررات، مدیریت منابع انسانی، پژوهش‌محوری، تصمیم‌گیری اصولی و توسعه حرفه‌ای)، بعد اجتماعی - فرهنگی (مشمول بر عوامل: بصیرت فرهنگی - اجتماعی و مسؤلیت‌پذیری فرهنگی - اجتماعی) و بعد سیاسی - اقتصادی (شامل عوامل: بینش سیاسی و مدیریت اقتصادی) می‌باشد.

نتیجه‌گیری: مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران مدارس در چهار بعد فردی، سازمانی، اجتماعی - فرهنگی و سیاسی - اقتصادی سازمان می‌یابد. وزارت آموزش و پرورش می‌تواند با برگزاری دوره‌های ضمن خدمت و تدوین منشور اخلاقی برای مدیران مدارس زمینه اجرای هرچه بهتر این مؤلفه‌ها را فراهم آورد.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۲۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۰۶/۰۷

واژگان کلیدی:

مؤلفه
اخلاق حرفه‌ای
مدیران مدارس
سنتزپژوهی

* نویسنده مسؤول: هادی پورشافعی

آدرس پستی: ایران، تربت حیدریه، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده علوم تربیتی.

صندوق پستی: ۱۴۰

پست الکترونیک:

hpourshafei@birjand.ac.ir

۱. مقدمه

امروزه رعایت اخلاق در تمام شئون سازمان و تأثیر آن بر کارایی و اثربخشی سازمان‌ها مورد توافق محققان قرار گرفته است (۱). اخلاق از عوامل اصلی عملکرد موفقیت‌آمیز در یک محیط رقابتی است (۲). اخلاق حافظ فعالیت‌های بشر از میل و گرایش به هرگونه کج‌روی است (۳). ارزش‌های اخلاقی و اخلاقیات، اعمال یا رفتارها را بر اساس اصول عموماً پذیرفته‌شده‌ای هدایت می‌نمایند (۴). علم اخلاق دانشی است که از اصول و ارزش‌های اخلاقی بحث می‌کند (۵).

پژوهشگران اخلاق را به عنوان یکی از عوامل مزیت رقابتی سازمان‌ها یاد می‌کنند (۶). فلاسفه، الهیون و منتقدان اجتماعی در تعریف اخلاق به طور عام گفته‌اند: اخلاق، یعنی شناخت صحیح از ناصحیح (۷). برخی دیگر اخلاق را مجموعه فرآیندهای عینی و معنوی که دخالت تام در رشد واقعی دارد، تعریف کرده‌اند (۸). همچنین اخلاق را چگونگی رفتار در زندگی تعریف کردند. قضاوت‌های اخلاقی روی درجه‌ای از خوبی و بدی، فضیلت، رذیلت و تعهد به رفتارهای انسانی متمرکز است (۹). یک تعریف دیگر از اخلاق که تا حدی متفاوت به نظر می‌رسد، این است که می‌توان اخلاق را به صورت کاربردی در یک سیستم کامل و منسجم از باورها، ارزش‌ها و ایده‌ها تعریف کرد که یک شبکه‌ای را طراحی می‌کند که در چارچوب آن، انواعی از عملکردها در گروه اقدامات بد قرار می‌گیرند. از این رو باید از آن‌ها اجتناب کرد، در حالی که یکسری دیگر از اقدامات خوب دانسته می‌شوند پس جایز بوده و باید به آن‌ها عمل کرد (۱۰).

در شرایط کلی، اصول اخلاقی تحت دو عنوان، تئوریک و عملی در نظر گرفته می‌شوند. اصول اخلاق تئوری تحت عناوین هنجاری (ساخت قانون)، توضیحی و اصول اخلاقی متا نام‌گذاری می‌شوند (۱۱). اصول اخلاقی هنجاری، یک حیطه در رابطه با سنجش استانداردها، اصول، مفاهیم، ارزش‌ها و تئوری‌های اخلاقی می‌باشد (۱۲)؛ اصول اخلاقی توضیحی، به

توضیح و تعریف تقاضاهای اخلاقی و هنجارهای اخلاقی به جای شکل‌گیری آن‌ها توجه دارد. بنابراین یک منبع و اساس را برای اصول اخلاقی هنجاری تشکیل می‌دهند و اصول اخلاقی متا یک نوع از اصول اخلاقی آنالیزکننده/حل‌کننده مفاهیم و فرضیات مربوط به حیطه اخلاقی می‌باشند (۱۱). در رابطه با اصول اخلاقی عملی، این اصول اجرای معضلات اخلاقی، انتخاب‌ها، استانداردها، تئوری‌ها و مفاهیم اخلاقی را سنجش می‌نمایند که می‌تواند در مشاغل مختلف و در موارد خاصی برای یک مورد ایجاد شوند (۱۲). یکی از مهم‌ترین اصول اخلاق عملی، اصول اخلاق حرفه‌ای می‌باشد (۱۱).

اخلاق حرفه‌ای شاخه‌ای از علم اخلاق است که موجب تعادل و توافق دو بعد مادی و غیر مادی در انسان می‌شود (۱۳). هر مجموعه‌ای دارای کدهای اخلاقی متناسب با ساختار حرفه‌ای خود می‌باشد که اخلاق حرفه‌ای نام دارد (۱۴). هدف اصلی این کدهای اخلاقی انتقاد فرد از رفتار خود و پیشرفت است (۱۵). کدهای اخلاقی در محیط کار تحت عنوان اخلاق حرفه‌ای شناخته می‌شود (۱۵). مطالعه اخلاق کسب و کار در نیمه دوم قرن بیستم مورد توجه علوم انسانی قرار گرفت (۱۶). اخلاق حرفه‌ای به مسائل، اصول و ارزش‌های اخلاقی حاکم بر یک نظام حرفه‌ای (۱۷) ادب و عمل شخص هنگام انجام کارهای حرفه‌ای می‌پردازد (۱۸). ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای شامل مهارت‌های میان فردی، مقبولیت قطعی وظیفه، ابتکار عمل و قابل اعتماد بودن است (۱۹). اخلاق حرفه‌ای اصول رفتاری تعیین‌شده توسط افراد در یک حرفه خاص است (۱۵). معنی اصول و ارزش‌های اخلاقی، تفکر منطقی در مورد منبع و حیطه اهداف است (۱۲). در این میان توجه به اخلاقیات در حرفه‌های مختلف از اهمیت برخوردار است.

رعایت اخلاقیات در سازمان‌های آموزشی یک اصل بدیهی در نظر گرفته می‌شود (۲۱-۲۰). تخطی از اصول و ارزش‌های اخلاقی و رواج رفتارهای غیر اخلاقی در سازمان‌های آموزشی نیاز مبرم سازمان‌های مذکور به رعایت اخلاقیات را ضروری‌تر

ساخته است (۱۲). در بین کارمندان مدارس بعد از معلمان، مدیران مدارس مهم‌ترین عنصر در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و رسیدن مدرسه به اهداف آموزشی می‌باشند (۲۳-۲۲). از این رو هرگونه انتخاب نادرست مدیران مدارس هزینه‌های سنگین اجتماعی را بر فراگیران، والدین و جامعه تحمیل می‌کند (۲۴).

انتخاب و انتصاب مدیران باید به صورت دقیق و با توجه به معیارهای معین انجام شود. توجه به شایستگی‌ها و قابلیت‌های مدیران مدارس در پیشبرد اهداف آموزشی مدارس نقش به‌سزایی دارد (۲۳). والدین و سیاستگذاران آموزشی انتظار دارند که کارگزاران آموزشی به اصول اخلاقی آگاه باشند (۲۵). پرداختن به اخلاق حرفه‌ای در مراکز آموزشی در دهه‌های اخیر در اغلب کشورهای جهان مورد توجه قرار گرفته (۲۰) و مبانی اخلاقی در قالب کدهای اخلاق حرفه‌ای و استانداردهای حرفه‌ای‌گری تدوین شده است (۱۸). در این میان توجه به رفتار اخلاقی مدیران با توجه به نقش‌های چندگانه آن‌ها در مدارس مورد توجه است (۲۶)، به طوری که پژوهش‌های مختلف به تأثیرات رفتار اخلاقی مدیران مدارس در رفتار فراگیران و کارمندان مدرسه اشاره داشتند (۲۲، ۲۷).

جهانی‌سازی و توسعه فناوری‌های ارتباطی منجر به مشکلات اخلاقی در مدیریت مدرسه نیز شد (۲۸). مشکلات اخلاقی مدارس، چون تبعیض، فرار مالیاتی، رشوه و تعصب بر مدیریت مدرسه منعکس می‌شود، در نتیجه باعث می‌شود دانش‌آموزان و جامعه با مسائل اخلاقی رو به رو شوند (۲۹). دانش‌آموزان، والدین و معلمان انتظار دارند که مدیران هنگام حل تعارضات اخلاقی تصمیم بگیرند و رفتار اخلاقی داشته باشند که این امر اهمیت اخلاق را افزایش داده و مسؤولیت مدیران را افزایش می‌دهد (۲۸).

مدیران نقش مهمی در انگیزش و توسعه معلمان و فراگیران این مقطع دارند و می‌توانند شوق به آموزش و یادگیری را در معلمان و فراگیران زنده نگه دارند. آگاهی از اصول و مؤلفه‌های

اخلاق حرفه‌ای آن‌ها زمینه‌ساز رعایت آن‌ها است (۳۰). با توجه به آنچه گذشت، در پژوهش‌های انجام‌شده کدها و مؤلفه‌های اخلاقی متعدد و پراکنده‌ای در زمینه اخلاق حرفه‌ای مدیران مدارس بیان شده است، متأسفانه با توجه به جستجوی محققین در داخل و خارج کشور پژوهشی جهت یکپارچه‌سازی مؤلفه‌های اخلاقی مدیران صورت نگرفته است، لذا در این پژوهش بر آن شدیم تا مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده اخلاق حرفه‌ای مدیران مدارس را بر اساس پژوهش‌های میدانی شناسایی نماییم.

۲. ملاحظات اخلاقی

صداقت و امانتداری در تحلیل و توصیف یافته‌های این پژوهش به همراه حفظ اصالت متون رعایت شده است.

۳. مواد و روش‌ها

روش پژوهش حاضر سنتزپژوهی (The Synthesis Research) است که شامل ترکیب ویژگی‌ها و عوامل خاص ادبیات تحقیق می‌شود. سنتزپژوهی در برخی از موارد به عنوان فراتحلیل کیفی شناخته شده و سعی دارد تحقیقاتی را که پوشش می‌دهد، تحلیل کرده و تناقضات موجود در آن را حل کند و ضمن یکپارچه‌سازی نتایج، موضوعات اصلی را نیز برای تحقیقات آینده مشخص کند و از اهداف آن خلق تعمیم‌ها، از ترکیب نتایج تحقیقات تجربی می‌باشد (۳۱). از این رو حوزه پژوهش شامل کلیه مقالات علمی معتبر در زمینه عوامل مؤثر بر اثربخشی آموزش از طریق عوامل مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران مشخص شد. از سویی دیگر برای فراهم‌آوردن اطلاعات موردنیاز، از فرم کاربرگ طراحی‌شده توسط محقق برای گزارش و ثبت اطلاعات پژوهش‌های اولیه استفاده گردید.

برای سنتزپژوهی اسناد و مدارک علمی موجود در زمینه پژوهش از تحلیل محتوا به شیوه مقوله‌بندی استفاده شد. داده‌های به دست‌آمده از این پژوهش بر اساس کدگذاری در

معلمان و فراگیران این مقطع دارند و می‌توانند شوق به آموزش و یادگیری را در معلمان و فراگیران زنده نگه دارند. آگاهی از اصول و مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای زمینه‌ساز رعایت آن‌ها است (۳۰). با توجه به آنچه گذشت، در پژوهش‌های انجام‌شده کدها و مؤلفه‌های اخلاقی متعدد و پراکنده‌ای در زمینه اخلاق حرفه‌ای مدیران مدارس بیان شده است، در این میان یکپارچه‌سازی مؤلفه‌های عملکرد اخلاقی مدیران مدارس می‌تواند منجر به شناسایی منشور اخلاقی مدیران و بهبود کارایی آن‌ها شود.

۴-۲. اجرای پژوهش به منظور بازبانی مطالعات: این مرحله به جستجوی منابع مرتبط با نیاز اصلی پژوهش اختصاص دارد (۳۱). از این رو ابتدا کلیه مقالات علمی معتبر از طریق جستجوی واژگان کلیدی از قبیل: اخلاق حرفه‌ای مدیران، مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران و کدهای اخلاقی مدیران از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی از جمله Sid، Normagas، Magiram، پرتال جامع علوم انسانی، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران و جویسگر فارسی علم نت و همچنین پایگاه‌های اطلاعاتی در خارج از جمله Scopus، Scientific Information Database، Sage، Emerald، Worldscientific، ProQuest، Science Direct، Taylor & Francis، Google Scholar و Eric، Wiley شناسایی شدند و با توجه به هدف تحقیق منابع مرتبط حفظ و منابع غیر مرتبط حذف شد. به منظور بالابردن کیفیت کار، جستجوی مقالات توسط دو نفر که آشنایی کامل به روش‌های جستجو و منابع اطلاعاتی داشتند به صورت جداگانه انجام شد. همچنین این پژوهش با تکیه بر منابع داخلی و خارجی و بر پایه مقالات علمی - پژوهشی منتشرشده تدوین شد و انتخاب این دسته از منابع از این رو بوده که مقالات علمی پژوهشی فرایند بررسی تخصصی را زیر نظر داوران متخصص طی می‌کنند و این حاکی از اعتبار نتایج آن‌ها است.

سه سطح باز، محوری و منتخب مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. به این صورت که ابتدا با کدگذاری باز مقوله‌ها از اسناد استخراج شد و سپس با طبقه‌بندی کدهای باز هم‌جنس در یک مقوله، کدهای محوری تحقیق به دست آمد. در نهایت کدهای محوری شناسایی‌شده در ابعاد متناسب با خود قرار گرفتند و کدهای منتخب حاصل شدند و الگوی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران مشخص گردید. در پژوهش حاضر، جهت تحلیل یافته‌ها از الگوی شش مرحله‌ای سنتزپژوهی روبرتس شامل مراحل: ۱- شناسایی نیاز، اجرای جستجوی مقدماتی، شفاف‌سازی نیاز؛ ۲- اجرای پژوهش به منظور بازبانی مطالعات؛ ۳- گزینش، پالایش و سازمان‌دهی مطالعات؛ ۴- چارچوب ادراکی و متناسب‌ساختن آن با اطلاعات حاصل از تحلیل؛ ۵- پردازش، ترکیب و تفسیر در قالب فرآورده‌های ملموس؛ ۶- ارائه نتایج استفاده شد. همچنین برای کدگذاری داده‌ها از نرم‌افزار MAXQDa 10 استفاده شد.

برای اطمینان از نحوه کدگذاری‌ها از چهار نفر ارزشیاب جهت کدگذاری مجدد یافته‌ها استفاده گردید که به منظور تأیید از روش اسکات (۲۰۱۲ م) استفاده شد که در این پژوهش میزان توافق بین ارزشیابان عدد ۸۰ به دست آمد که آن نشان‌دهنده ۸۰ درصد توافق بین ارزشیابان در کدگذاری‌ها بود.

$$C.R = \frac{105+98+86+72}{4 \times 112} \times 100 = 80/58$$

$$C.R = \frac{\text{تعداد مقوله موردی توافقی}}{\text{تعداد کل مقوله‌ها}} \times 100$$

۴. یافته‌ها

در این بخش با توجه به الگوی شش مرحله روبرتس به تحلیل هریک از مراحل پرداخته می‌شود:

۴-۱. شناسایی نیاز، اجرای جستجوی مقدماتی، شفاف‌سازی نیاز: مدیران نقش مهمی در انگیزش و توسعه

۳-۴. **گزینش، پالایش و سازماندهی مطالعات:** این مرحله به داوری درباره تعیین مطالعات مرتبط با نیازهای دانشی اختصاص دارد. داوری که نیازمند تدوین ملاک‌هایی برای گزینش و دسته‌بندی مطالعات است (۳۳). معیارهای ورود (Inclusion Criterion) به این پژوهش شامل موارد ذیل می‌باشد:

- مقالات انتشار یافته در زمینه مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران.

- تحقیقات بایستی داده‌ها و اطلاعات کافی را در ارتباط با اهداف پژوهش، گزارش کرده باشند.

- تحقیقاتی که فرایند بررسی تخصصی را زیر نظر داوران متخصص طی می‌کنند و به صورت مقاله کامل از طریق برخط و یا به طور کامل چاپ شده باشند.

با توجه به جستجوهای انجام شده ۲۴۷ مطالعه در راستای ملاک‌های ورود این پژوهش یافت شد که تعدادی از این مطالعات برای ورود به تحلیل نهایی مناسب نبودند و بر اساس ملاک‌های خروج از فرایند تحلیل این پژوهش خارج شدند؛ ملاک‌های خروج این مطالعه شامل موارد زیر است:

- پژوهش‌هایی که اطلاعات کافی در زمینه اهداف این تحقیق گزارش نداده بودند.

- پژوهش‌هایی که فاقد کیفیت لازم علمی بودند و در مجلات و کنفرانس‌های بی‌اعتبار انتشار یافته بودند.

بر این اساس روند بررسی پژوهش‌ها به ترتیب به این شرح است: کل مطالعات مرتبط با واژگان کلیدی ۲۴۷ مورد، حذف تحقیقات نامرتب پس از بررسی عناوین ۱۴۵ مورد، حذف پژوهش‌های نامرتب پس از بررسی چکیده مطالعات ۴۲ مورد، حذف تحقیقات نامرتب پس از بررسی متن کامل ۲۳ مورد، کل تحقیقات نهایی ۳۷ مورد. بنابراین در این پژوهش ۳۵ مورد از مطالعات خارجی و ۲ مورد از مطالعات داخلی انتخاب شدند.

۴-۴. **تعیین چارچوب ادراکی و متناسب ساختن آن با اطلاعات حاصل از تحلیل:** این مرحله، چارچوبی پیونددهنده است که اطلاعات به دست آمده در پیرامون آن ترکیب می‌شود (۳۳). از این رو چارچوب ادراکی شکل گرفته در این پژوهش حول دو مفهوم اصلی است: ۱- اخلاق حرفه‌ای: اخلاق حرفه‌ای اصول، قوانین، استانداردها یا قوانین رفتاری تعیین شده توسط افراد در یک حرفه خاص می‌باشند (۱۵)؛ ۲- مؤلفه‌های اخلاقی: هر مجموعه‌ای دارای مؤلفه‌های اخلاقی متناسب با ساختار حرفه‌ای خود است که اخلاق حرفه‌ای نام دارد (۱۴).

۵-۴. **پردازش، ترکیب و تفسیر در قالب فرآوردی‌های ملموس:** با توجه به یافته‌های حاصل از تحقیقات مرتبط با هدف پژوهش، ابتدا کلیه مؤلفه‌ها از طریق فرآیند کدگذاری باز استخراج می‌شوند؛ از این رو با توجه به فرآیند کدگذاری حاصل از مرحله اول، در این بخش ابتدا در جدول ۱ اقدام به شناسایی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران با توجه به کد هر مقاله می‌شود.

۶-۴. **مرحله ششم: ارائه نتایج ترکیب:** در این بخش، با توجه به فرآیند و فرآورده‌های سنتزپژوهی در یک نمای کلی، مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران مورد بررسی قرار می‌گیرد، به طوری که ابتدا در قسمت فرآیند سنتزپژوهی، استخراج مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران صورت گرفته به این شکل که ابتدا توصیفات کلیه مؤلفه‌ها از طریق فرآیند کدگذاری باز شناسایی می‌شود و سپس در قسمت فرآورده سنتزپژوهی، از آنجا که هدف سنتزپژوهی ترکیب کلیه یافته‌های علمی در یک موضوع خاص و رسیدن به یک انسجام واحد است، در بخش ارائه نتایج ترکیب ابتدا تحلیل کیفی کدهای باز در کنار هم قرار گرفته و با کدگذاری مجدد، موارد همپوشی و قرابت معنایی با هم ترکیب شده و مؤلفه‌ها (کدهای محوری) استخراج می‌شود. در ادامه برای دسته‌بندی کردن کلیه مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران بر اساس یک مفهوم مشترک از طریق کدگذاری محوری بر مبنای مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای ارائه

شده است که منجر به شناسایی ۴ بعد (کد منتخب) شد که نتایج کدگذاری محوری و منتخب در جدول ۲ آورده شده است.

۵. بحث

رعایت اخلاق و اخلاقیات در سازمان‌های آموزشی از الزامات سازمانی می‌باشد. این مهم با توجه به نقش الگویی مدیران و تأثیرات آن‌ها بر فراگیران و معلمان از اهمیت فزاینده‌ای برخوردار است. در این پژوهش با روش سنتزپژوهی به تبیین این مؤلفه‌ها پرداخته شده است. از آنجا که کلیه عوامل و مقوله‌های شناخته‌شده برای مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران در ابعاد فردی، سازمانی، اجتماعی - فرهنگی و بعد سیاسی - اقتصادی جای می‌گرفته‌اند، بنابراین تمام عوامل در زیرمجموعه این ابعاد سازمان یافته‌اند.

۵-۱. بعد فردی: منظور از بعد فردی کلیه عوامل مرتبط با شخص مدیر است. عوامل و ویژگی‌های فردی از مؤلفه‌های اثرگذار مهم در اخلاق حرفه‌ای کارکنان آموزشی می‌باشد (۷۱). در پژوهش حاضر مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران در این بعد، حول محورهای ویژگی‌های شخصیتی، مهارت‌های ادراکی و تعهد دینی سازمان یافت. با نگاهی کل‌نگر به یافته‌های پژوهش‌های مختلف می‌توان دریافت که در میان محورهای یافت‌شده بیشتر به مؤلفه‌های شخصیتی مدیران تأکید شده است. این مهم نشان‌دهنده اهمیت ویژه این مؤلفه در انتخاب مدیران می‌باشد. همچنین این بعد در میان سایر ابعاد دارای بیشترین زیرمؤلفه‌ها و تأکیدات در تحقیقات مختلف می‌باشد، لذا این مهم قابل برداشت است که بیشتر، اخلاق حرفه‌ای را در جنبه‌های شخصیتی و فردی می‌دانند. کل شخصیت مدیران در فرآیند مدیریت سازمانی آن‌ها نقش دارد (۷۲).

۵-۲. بعد اجتماعی - فرهنگی، احترام به ارزش‌های فرهنگی و درک بنیادی از تنوع فرهنگی از جمله شایستگی‌های دست‌اندرکاران امر آموزش است. یافته‌های پژوهش‌های

مختلف در این بعد را می‌توان در محورهای بصیرت فرهنگی - اجتماعی و مسؤولیت‌پذیری فرهنگی - اجتماعی خلاصه کرد. به عبارت ساده‌تر از این نتیجه می‌توان دریافت که احترام به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی (۷۳) و توجه به نشر و آموزش آن (۷۴) از مؤلفه‌های اخلاقی مدیران است که این مهم در سایه مناسبات اجتماعی شکل می‌گیرد (۷۴) و در نهایت سبب بهبود منزلت اجتماعی (۷۳) می‌شود. با نگاهی کل‌نگر این فرآیند شبیه دوره و چرخه می‌باشد که هرچه مدیران در توجه و نشر هنجارهای اجتماعی تلاش کنند، منزلت اجتماعی خود را بهبود و حفظ کرده که خود نیز از مؤلفه‌های اخلاقی مدیران است.

۵-۳. بعد سازمانی: امروزه رعایت اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌ها یک مزیت رقابتی محسوب می‌شود (۷۵). نتایج پژوهش‌ها نشان داد که می‌توان تمام مؤلفه‌های اخلاقی مدیران در این بعد را در محورهای تعاملات، اخلاق مداری سازمانی، تعهد، مدیریت فیزیکی، تخصص حرفه‌ای، قوانین و مقررات، مدیریت منابع انسانی، پژوهش محوری، تصمیم‌گیری اصولی و توسعه حرفه‌ای، خلاصه کرد. این مهم تأکید بیشتر بر تعاملات درون سازمان‌های آموزشی و از طرفی توجه به تعهد حرفه‌ای مدیران و عوامل اثرگذار بر آن در سطوح مدیریتی میانه و کلان نظام‌های آموزشی را می‌رساند. با نگاهی تحلیلی به یافته‌ها می‌توان دریافت از جمله تازه‌ترین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران توجه به توسعه حرفه‌ای می‌باشد که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. نتایج این بخش از یافته‌ها در راستای گروهی از پژوهش‌ها می‌باشد (۷۰-۶۹).

۵-۴. بعد سیاسی - اقتصادی: از دیگر ابعاد اخلاق حرفه‌ای مدیران مدارس بعد سیاسی - اقتصادی می‌باشد. در این زمینه یافته‌های پژوهش‌ها را می‌توان در دو محور: ۱- مدیریت اقتصادی (مشمتمل بر مؤلفه‌های مدیریت دقیق اقتصادی، عدم سوءاستفاده از اموال، رعایت اعتدال در مصرف و هزینه، جذب منابع مالی برای مدرسه و توسعه فرهنگ کارآفرینی)؛ ۲- بینش سیاسی (مشمتمل بر مؤلفه‌های عدم سوءاستفاده از مسائل

۹. تضاد منافع

مقاله هیچ‌گونه تعارض منافع فردی و سازمانی ندارد. پژوهش با هزینه شخصی نویسندگان انجام گرفته است.

سیاسی، بینش سیاسی، عدم دخالت مسائل سیاسی در تصمیم‌گیری، احتیاط سیاسی و مشارکت سیاسی متناسب) سازمان داد. در این بعد با توجه به نظام مدیریتی و بودجه‌ریزی کشور لزوم مدیریت اقتصادی صحیح مدرسه و از سوی دیگر عدم دخالت سیاست در آموزش مورد توجه می‌باشد.

با توجه به اینکه رویکرد این پژوهش کیفی است، تمام محدودیت‌های پژوهش‌های کیفی از قبیل کاهش تعمیم‌پذیری، در این پژوهش نیز مصداق دارد؛ هرچند سعی شد با اعتباریابی هر بخش، از این محدودیت کاسته شود.

۶. نتیجه‌گیری

طبق یافته‌های پژوهش حاضر مولفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران مدارس در چهار بعد فردی، سازمانی، اجتماعی - فرهنگی و سیاسی - اقتصادی، سازمان یافت. بنابراین دست‌اندرکاران آموزشی می‌توانند با برگزاری دوره‌های ضمن خدمت، کارگاه‌های آموزشی و تدوین منشور اخلاقی برای مدیران مدارس، زمینه اجرای هرچه بهتر این مؤلفه‌ها را فراهم آورند.

۷. تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از بخشی از یافته‌های رساله دکتری با عنوان «طراحی و اعتباریابی الگوی اخلاق حرفه‌ای مدیران دوره ابتدایی (مورد مطالعه آموزش و پرورش شهر بیرجند)» می‌باشد. از تمام کسانی که در این زمینه ما را یاری کرده‌اند، کمال تشکر و قدردانی را داریم.

۸. سهم نویسندگان

محمدحاجی محمدی: نگارش و تألیف مقاله.
دکتر هادی پورشافعی، مهدی زیرک و حسین مؤمنی مهموئی: راهنمایی و نظارت بر اجرای کار.

جدول ۱: مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران مدارس (۱)

کد تحقیق	نتیجه
۳۴	صداقت، احترام، عدالت، مسؤلیت‌پذیری، توجه به پویایی مدرسه، تلاش در جهت اهداف سازمانی.
۳۵	تعهد حرفه‌ای، احترام، صداقت، عدالت، بینش فلسفی، خودشناسی و خودباوری، خلاقیت حرفه‌ای، کارایی حرفه‌ای، زمان‌شناسی و مکان‌شناسی.
۳۶	ویژگی شخصیتی مناسب، صداقت، قابلیت اعتماد.
۳۷	تعهد، پاسخگویی و تصمیم‌گیری اخلاقی.
۳۸	توجه به رضایت شغلی کارمندان، صادق، دلسوز، تصمیم‌گیری منصفانه، تعهد سازمانی و تمایل به حل تعارضات.
۳۹	ایجاد امکانات رفاهی در مدرسه، اجرای قوانین آموزشی - اداری، مدیریت اقتصادی و در نظر گرفتن اهداف برای مدرسه.
۴۰	خودشناسی، داشتن ظرفیت و حساسیت نسبت به تعاملات.
۴۱	رفتار عادلانه با کارکنان خود، تشویق کارمندان مدرسه، منصف‌بودن، درک، تصمیم‌گیری اخلاقی، تعاملات مناسب، توجه به فرهنگ محیط، پذیرش اشتباهات، عدم خودخواهی، منصف، صبور، فروتن، عدالت در تعاملات، مهربان، بانشاط، پرشور، دلسوز، صادق، تشویق کارکنان، داشتن اهداف روشن، تمایل به یادگیری، پذیرش ایده‌های مخالف کارکنان، پاداش دادن عادلانه، تعیین دقیق قوانین مدرسه، ایجاد محیط یادگیری و فعالیت مناسب، تصمیم‌گیری سیستماتیک، عدم سوءاستفاده از مسائل سیاسی، عدم سوءاستفاده از اموال، خودارزیابی، راستگو، احترام به ارزش‌های جامعه، عدم دخالت مسائل سیاسی در تصمیم‌گیری حرفه‌ای.
۴۲	رفتار اخلاقی، صادق، قابل اعتماد، منصف، الگو رفتار اخلاقی و منظم.
۴۳	تعاملات اجتماعی مناسب، داشتن بینش سیاسی، انفاق، رعایت اعتدال در مصرف، رفتار مناسب اجتماعی و مدیریت زمان.
۴۴	توجه به امکانات رفاهی مدرسه، مسؤلیت‌پذیری، صداقت، وفاداری، احترام به فرهنگ‌های مختلف، پذیرش دیدگاه‌های مخالف، توزیع عادلانه منافع، توجه به کرامت انسانی، احتیاط سیاسی، توجه به قوانین آموزشی - اداری، عدم سوءاستفاده شخصی و دنبال کردن اهداف آموزشی.
۴۵	تصمیم‌گیری درست، واقعیت‌گرا، مشارکت‌گرا، استفاده از پژوهش برای حل مشکلات، شجاعت، شفقت، سخاوت، وفاداری، صداقت، انصاف، خویشتن‌داری و تدبیر، مسؤلیت‌پذیری، تصمیم‌گیری مشارکتی و عادل.
۴۶	برقراری ارتباط، مراقبت، الگوسازی، رفتار منصفانه با کارمندان، صداقت و گوش دادن به کارمندان و توجه به نظرات آن‌ها، عدالت، ایجاد فضای یادگیری مناسب و ایمن.
۴۷	تصمیم‌گیری اخلاقی، تعهد سازمانی و حرفه‌ای، انصاف و مشارکت متناسب سیاسی.
۴۸	توجه به ارزش‌ها، داشتن رفتار اخلاقی، انصاف در برخوردها، عدالت، تصمیم‌گیری اخلاقی.
۴۹	شناسایی و پذیرش اهداف و ارزش‌های سازمانی، تمایل به تلاش سازمانی، وفاداری به حفظ عضویت در سازمان، تعهد سازمانی.
۵۰	تصمیم‌گیری اخلاقی، ایجاد فرهنگ و جو اخلاقی در مدارس، رفتار اجتماعی، مسؤلیت‌پذیری اجتماعی و اعتمادمحور بودن و اصول‌گرا بودن.
۵۱	توجه به ارزش‌های اجتماعی، توجه به اهداف آموزشی، توجه به سرمایه‌های معنوی، عدالت و بینش اجتماعی.
۵۲	احترام به ارزش‌های اجتماعی، ایثار، روحیه کار جمعی و گروهی، تحمل اندیشه‌ها و آرای مخالف، زمان‌شناسی و مکان‌شناسی، تعاملات اجتماعی مناسب، رعایت نظام حقوقی، نوع‌دوستی، مسؤلیت‌پذیری اجتماعی، پذیرش فرهنگ‌ها و عادل.
۵۳	عدالت، برابری، صداقت و حقیقت، مسؤلیت‌پذیری، فداکاری، توجه به قوانین، عشق به کار، مدارا، احترام، صرفه‌جویی، دموکراسی، روابط مثبت انسانی، گشودگی، رعایت حقوق کارمندان.

۵۴	تعهد، احترام به ارزش‌های سازمانی، رجحان منافع سازمان بر منافع شخصی، عادل، انتقادپذیر، تعهد سازمانی و حرفه‌ای، ارتباط با والدین، تعاملات مناسب با همکاران و فراگیران، امنیت محیط مدرسه (روانی و فیزیکی)، عدم سوءاستفاده از دانش‌آموزان و همکاران، منضبط، عدم دخالت اهداف سیاسی در تصمیمات.
۵۵	انصاف، مسئولیت‌پذیری، پیگیری تعالی مدرسه، خودباوری، تلاش برای بهبود وضعیت کار، شجاعت، عدالت، وفاداری، قابلیت اطمینان، رازداری، عمل به وعده، احترام به همکاران، فراگیران و والدین، احترام به ارباب‌رجوع، در دسترس قراردادن اطلاعات، تصمیم‌گیری با استدلال اخلاقی، مدیریت کیفیت، رفتار متناسب با ارزش‌های اجتماعی، منظم، صبور، مدیریت اقتصادی، توجه به قوانین و مقررات، انضباط کاری و شخصی، حمایت از همکاران، مدیریت دانش، ایجاد فرصت برابر برای همه، داشتن مهارت‌های ارتباطی و فراهم کردن زیرساخت‌های فناوری.
۵۶	تعادل در تصمیم‌گیری، صداقت، عادل، تفکر سیستمی، رهبری اخلاقی، مسئولیت‌پذیر، مشارکت‌جو، روابط مثبت با افراد جامعه، پرهیز از زیاده‌روی در هزینه‌ها، مشارکت سیاسی، انگیزش حرفه‌ای، پشتکار حرفه‌ای، علم‌گرایی، استدلال منطقی، سیالیت ذهنی، توجه به فرهنگ اجتماعی، توجه به تعاملات اجتماعی و احترام به فرهنگ اجتماعی.
۵۷	رعایت آیین‌نامه‌ها و مقررات آموزشی و مالی، اولویت‌بندی کارها، جذب منابع مالی و ترویج فرهنگ کارآفرینی.
۵۸	اعمال سازوکار تشویق مناسب، عدالت، عملکرد اقتصادی مناسب، همکاری اجتماعی، هدایت‌گر، احترام به فرهنگ سازمان، توجه به نیازهای اعضا، علاقمند به کار، توجه به توسعه حرفه‌ای کارمندان.
۵۹	عدالت، انصاف، مشارکت‌جویی، مهارت‌های اطلاعاتی، تخصص حرفه‌ای، وفاداربودن به اصول اخلاقی، حل معضلات اخلاقی و تصمیم‌گیری اخلاقی، احترام، حمایت از معلمان، ایجاد فرهنگ مدرسه اخلاقی و جو اخلاقی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، رهبری وظیفه‌محور، رهبری مبتنی بر اعتماد و رهبری بر اساس اصول.
۶۰	الگوی اخلاق، تصمیم‌گیری اخلاقی، عدالت، تعهد، رفع تعارضات سازمانی، مسئولیت‌پذیری.
۶۱	توجه به کارایی و اثربخشی مدرسه، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و تعهد حرفه‌ای.
۶۲	تعهد سازمانی، توجه به فرهنگ سازمانی و رعایت اخلاقیات و قوانین سازمانی.
۶۳	تخصص حرفه‌ای، شایستگی آموزشی، ارزیابی عادلانه، احترام به ذینفعان، رفتار حرفه‌ای، توجه به مزایای کارمندان، اجتناب از روابط دوگانه، مشاوره به دانش‌آموزان و والدین، مشارکت در توسعه جامعه، مسئولیت‌پذیری، توجه به اهداف و چشم‌انداز مدرسه، صداقت، احترام به فرهنگ‌ها، ایجاد محیط امن آموزشی و تربیتی، مدیریت روابط درونی مدرسه و رفع اختلافات، منصف، عدم سوءاستفاده از فراگیران، عدم سوءاستفاده از همکاران، توجه به روحیات کارمندان، قابلیت مدیریت تعارضات، توانایی تبدیل تعارض عاطفی به تعارض شناختی.
۶۴	احترام، مسئولیت‌پذیری، انصاف، صداقت، شجاعت و مهربانی.
۶۵	صداقت، انصاف، تصمیم‌گیری اخلاقی، احترام، عدالت، عدم تبعیض در برخوردها، توجه به ارزش‌ها و هنجارها، نظارت بر خود و دیگران، مسئولیت‌پذیر، رعایت قوانین، مدیریت اقتصادی، حفظ شأن و منزلت حرفه، فراهم کردن محیط ایمن در مدرسه، توجه به امکانات رفاهی محیط، مشورت، داشتن معنویت و مشارکت‌جو.
۶۶	آگاهی از وظایف حرفه‌ای، احترام به ویژگی‌های فرهنگی و تفاوت‌های زبانی، توسعه صلاحیت‌های حرفه‌ای خود، عدم سوءاستفاده روان‌شناختی و جسمی، انتقادپذیر، عدم تبعیض، رازداری، احترام به عزت نفس فراگیر، اطلاع‌رسانی و ارتباطات با والدین.
۶۷	پیروی از قوانین و مقررات، توجه به فرهنگ اجتماعی، ایجاد محیط امن در مدرسه، عدالت، رعایت اخلاق در تصمیم‌گیری و تعاملات مناسب.
۶۸	رعایت انصاف، احترام به دیگران، رازداری، مشارکت معلمان در پیشرفت مدرسه، یادگیری مشارکتی با همکاران، رعایت حریم خصوصی همکاران، برقراری روابط سالم با همکاران، اطلاع‌رسانی به والدین، رازداری، رعایت قوانین مدرسه و تعادل بین وجدان و قوانین.
۶۹	عدالت‌محوری، حمایت، رعایت اخلاق سازمانی، رعایت اخلاق فردی، توجه به وظایف و توجه به حقوق و قوانین.

۷۰	<p>یادگیری مداوم، روحیه مربیگری، شهامت و جسارت، همت و سخت کوشی، مشارکت ذی نفعان در تصمیم گیری‌ها، ارتباط با مؤسسات، سازمان‌های دولتی و غیر دولتی، تعامل با محیط پیرامونی و جذب افراد اعم از متخصصان تربیتی، افراد خیر و والدین دانش آموزان توانمند، احترام به تنوع فرهنگی و سنت‌های نیک اقوام مختلف، شناساندن میراث فرهنگی، خوش رویی، سعه صدر، امانتداری، عیب پوش، احترام به کرامت انسانی همکاران، انصاف، رفع مشکلات دانش آموزان و همکاران، عفو و گذشت، رازداری، صداقت و اخلاق، مدارا و قاطعیت، روحیه جهادی، انگیزه، پذیرش حرف حق، فروتنی، تسلط به آیین‌نامه‌های آموزشی و اسناد، داشتن برنامه، دانش مدیریت و رهبری، نظارت و راهنمایی آموزشی، فن بیان، مهارت ارتباطی، مدیریت زمان، غنی‌سازی فعالیت‌های آموزشی، طراحی و اجرای راهبردهای تربیتی، توجه به شأن مدرسه، تفکر تحلیلی و انتقادی، ابتکار عمل و نوآوری، هدایت کارهای تیمی، ارتباط مستمر بین مدرسه و خانواده، توانایی مدیریت دانش، بهره‌گیری از نتایج پژوهش، روحیه پژوهشگری، مروج فرهنگ پژوهش، رعایت اصول اخلاق در پژوهش، کسب منفعت مدرسه، اولویت‌بندی کارها، جذب منابع مالی و مادی، ترویج فرهنگ کارآفرینی و اجرای آیین‌نامه‌های آموزشی و بخشنامه‌ها.</p>
----	---

جدول ۲: مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای مدیران مدارس (۲)

کد تحقیقات	کدهای باز	مؤلفه‌های محوری	مؤلفه‌های منتخب
۶۳، ۵۶، ۵۳، ۴۶، ۴۵، ۴۴، ۴۲، ۴۱، ۳۸، ۳۶، ۳۵، ۳۴	صداقت	ویژگی شخصیتی	بعد فردی
۷۰، ۶۵، ۶۴	قابلیت اعتماد		
۵۰، ۴۲، ۳۶	دلسوزی		
۳۸	انصاف		
۶۵، ۶۴، ۶۳، ۵۹، ۵۵، ۵۳، ۴۸، ۴۶، ۴۳، ۴۲، ۴۱، ۳۸	انتقادپذیر		
۶۸	پذیرش اشتباهات		
۶۶، ۵۴، ۵۲، ۴۱	صبر و بردباری		
۴۱	فروتنی		
۷۰، ۵۵، ۴۱	مهربان		
۷۰، ۴۱	با شور و نشاط		
۶۴، ۴۱	انضباط		
۷۰، ۶۶، ۵۵، ۴۹، ۴۵، ۴۴	وفاداری		
۷۰، ۶۴، ۵۵، ۴۵	شجاعت		
۴۵	شفقت		
۶۴، ۴۵	سخت‌کوشی		
۵۳، ۵۱	ایثار		
۵۵	عمل به وعده		
۳۵	بینش فلسفی	مهارت ادراکی	
۴۰، ۳۵	خودشناسی		

کد تحقیقات	کدهای باز	مؤلفه‌های محوری	مؤلفه‌های منتخب
۵۵، ۳۵	خودباوری		
۷۰، ۳۵	خلاقیت		
۶۵، ۴۱	خودآرزویی		
۵۶، ۴۵	تدبیر و استدلال منطقی		
۵۶	تفکر سیستمی		
۵۶	سیالیت ذهنی		
۷۰	تفکر تحلیلی - انتقادی		
۶۵، ۵۱	توجه به سرمایه‌های معنوی	تعهد دینی	
۵۲، ۴۳، ۳۵	زمان‌شناسی	بصیرت فرهنگی - اجتماعی	بعد فرهنگی - اجتماعی
۵۲، ۳۵	مکان‌شناسی		
۵۳، ۵۳، ۵۲، ۴۳، ۴۰	حساسیت نسبت به تعاملات اجتماعی		
۶۳، ۵۶، ۵۱، ۴۱	توجه به فرهنگ محیط		
۷۰، ۵۲، ۴۴	پذیرش فرهنگ‌های مخالف		
۷۰، ۶۵	حفظ شأن و منزلت حرفه‌ای		
۷۰، ۶۷، ۶۶، ۶۵، ۵۶، ۵۵، ۵۲، ۵۱، ۴۸، ۴۱	احترام به ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	
۶۳، ۶۰، ۵۹، ۵۵، ۵۳، ۵۲، ۵۰	مسئولیت‌پذیری اجتماعی		
۴۳	رفتار مناسب اجتماعی		
۷۰	شناساندن میراث فرهنگی		
۶۳	مشارکت در توسعه جامعه		
۵۸	همکاری اجتماعی		
۶۸، ۶۶، ۶۵، ۶۴، ۶۳، ۵۹، ۵۵، ۵۳، ۵۲، ۴۴، ۳۵، ۳۴	احترام به کرامت انسانی	تعاملات	بعد سازمانی
۴۶، ۴۱	تعاملات مناسب در محیط کار		
۷۰، ۶۸، ۶۶، ۵۵، ۵۴	تعامل مناسب با والدین، همکاران، دانش‌آموزان و ارباب رجوع		
۶۶، ۶۳، ۵۴	عدم سوءاستفاده از همکاران و دانش‌آموزان		
۶۳	توجه به روحیات کارمندان		
۶۰، ۴۶، ۴۲	الگوی رفتار اخلاقی		
۷۰، ۵۹، ۵۵	داشتن مهارت‌های ارتباطی		
۶۶، ۶۵	عدم تبعیض در برخوردها		
۶۳	رفتار حرفه‌ای		
۶۳	مدیریت روابط درونی مدرسه		
۶۸	رعایت حریم خصوصی در تعاملات		
۷۰، ۶۵، ۶۳	مشاوره به دانش‌آموزان و والدین		
۷۰	ارتباط با مؤسسات و سازمان‌ها		

کد تحقیقات	کدهای باز	مؤلفه‌های محوری	مؤلفه‌های منتخب
۵۸، ۵۵، ۵۴، ۵۳، ۵۲، ۴۸، ۴۶، ۴۵، ۴۴، ۴۱، ۳۵، ۳۴، ۶۹، ۶۷، ۶۰، ۵۹	عدالت سازمانی	اخلاق مدارای سازمانی	
۵۲، ۵۹، ۵۰	ایجاد جو اخلاقی در مدرسه		
۶۸	توجه به رضایت شغلی همکاران		
۶۹، ۶۲، ۵۹، ۴۸، ۴۲	رفتار بر مبنای اخلاق		
۵۹	رهبری مبتنی بر اصول		
۵۸	هدایتگری		
۶۳	مدیریت تعارضات سازمانی (تبدیل تعارض عاطفی به تعارض شناختی)		
۶۵، ۶۴، ۵۶، ۵۳، ۴۷، ۴۵، ۴۴، ۳۴	مسئولیت‌پذیری	تعهد	
۶۳، ۴۹، ۳۴	تلاش در جهت اهداف مدرسه		
۶۱، ۶۰، ۵۴، ۴۷، ۳۷، ۳۵	تعهد حرفه‌ای		
۶۲، ۶۰، ۵۴، ۴۹، ۴۷، ۳۸	تعهد سازمانی		
۳۷	پاسخگویی		
۴۴	پیگیری اهداف سازمانی		
۶۲، ۵۸	احترام به فرهنگ سازمانی		
۵۴	رجحان منافع سازمانی بر فردی		
۳۴	توجه به پویایی محیط مدرسه		
۶۵، ۶۳، ۵۴، ۴۴، ۳۹	ایجاد امکانات رفاهی در مدرسه		
۴۱	ایجاد محیط یادگیرنده (سازمان یادگیری)		
۶۷، ۶۵، ۶۳، ۴۶	ایجاد امنیت فیزیکی و روانی در مدرسه		
۵۵	ایجاد زیرساخت‌های فناوری		
۶۱، ۳۵	کارایی و اثربخشی حرفه‌ای	تخصص حرفه‌ای	
۷۰، ۶۵، ۶۳، ۵۹	داشتن دانش و تخصص حرفه‌ای		
۶۹، ۶۷، ۶۵، ۵۷، ۵۵، ۵۳، ۴۴، ۳۹	اجرای دقیق آیین‌نامه‌های آموزشی	قوانین و مقررات	
۷۰	آگاهی از آیین‌نامه آموزشی		
۵۲، ۴۱	تعیین قوانین و مقررات دقیق برای مدرسه		
۷۰، ۶۵	نظارت دقیق بر کارمندان	مدیریت منابع انسانی	
۶۵، ۶۳	ارزیابی عادلانه		
۶۸	تعادل بین وجدان و قوانین		
۶۲، ۵۳، ۵۲	رعایت نظام حقوقی		
۷۰	روحیه مربیگری		
۷۰	طراحی و اجرای راهبردهای تربیتی		
۷۰	جذب متخصصان تربیتی		

کد تحقیقات	کدهای باز	مؤلفه‌های محوری	مؤلفه‌های منتخب
۷۰، ۴۵	استفاده از پژوهش در حل معضلات	پژوهش محوری	
۷۰	توجه به پژوهش		
۷۰	روحیه پژوهشگری		
۷۰	مروج پژوهش		
۷۰	رعایت اصول اخلاق در پژوهش		
۶۷، ۶۵، ۶۰، ۵۹، ۵۵، ۵۰، ۴۸، ۴۷، ۴۱، ۳۸، ۳۷	تصمیم‌گیری اخلاقی	تصمیم‌گیری اصولی	
۴۵	واقعیت‌گرایی		
۷۰، ۵۵، ۵۹، ۵۶، ۵۳، ۵۲، ۴۶، ۴۵	مشارکت‌جویی و دموکراسی		
۴۱	تصمیم‌گیری سیستماتیک		
۵۹، ۵۶، ۵۰	تصمیم‌گیری مبتنی بر اصول	توسعه حرفه‌ای	
۵۱، ۴۱	داشتن اهداف مشخص		
۷۰، ۶۶، ۵۶، ۴۱	تمایل به یادگیری و توسعه حرفه‌ای		
۵۸، ۴۱	تشویق کارمندان		
۵۵	پیگیری تعالی مدرسه		
۷۰، ۵۸، ۵۶، ۵۳، ۴۹	انگیزش حرفه‌ای		
۶۶، ۵۸	ایجاد زمینه توسعه حرفه‌ای همکاران در مدرسه		
۵۰	مدیریت دانش	مدیریت اقتصادی	
۷۰، ۵۸، ۵۷، ۵۵، ۳۹	مدیریت دقیق اقتصادی		
۴۴، ۴۱	عدم سوءاستفاده از اموال		
۵۶، ۵۳، ۴۳	رعایت اعتدال در مصرف و هزینه		
۷۰، ۵۷	جذب منابع مالی برای مدرسه		
۷۰، ۵۷	توسعه فرهنگ کارآفرینی		
۴۱	عدم سوءاستفاده از مسائل سیاسی		بینش سیاسی
۴۷، ۴۳	بینش سیاسی		
۵۴، ۴۱	عدم دخالت مسائل سیاسی در تصمیم‌گیری		
۴۴	احتیاط سیاسی		
۵۶، ۴۷	مشارکت سیاسی متناسب		

References

1. Darvish H, Aghighi A. Analysis of developments related to the ethical work climate with a task-oriented approach. *Journal of Ethics in the Humanities*. 2015; 10(2): 83-97. [Persian]
2. Azar KH, Namvar Y. The relationship between moral intelligence and teachers' lifestyles. *Ethics in Science and Technology*. 2017; 12(4): 1-9. [Persian]
3. Morris L, Wood G. A model of organizational ethics education. *Journal of European Business Review*. 2013; 23(3): 274-286.
4. Gholampour M, Pourshafei H, Ghasemian A. Considering the Role of Culture and Organizational Voices on Teachers' Professional Ethics. *IJES*. 2019; 1(2): 30-41.
5. Rahmanizadeh D, Jafari Thani H, Davoodnia S. The role of dimensions of organizational ethics in predicting teachers' job satisfaction. *Journal of Ethics in Science and Technology*. 2015; 10(3): 57-66. [Persian]
6. Manroop L. Human resource systems and competitive advantage: an ethical climate perspective. *Business Ethics: A European Review*. 2015; 24(2): 186-204.
7. Moghimi Khorasani A. The relationship between work ethic and employee creativity. *Journal of Ethics in Behavioral Sciences*. 2015; 10(3): 85-92. [Persian]
8. Alwani M. Publication of organizational ethics in the words of Mawla Ali (AS). *Government Management*. 2000; 48(49): 1-8. [Persian]
9. Johannesen RL, Valde KS, Whedbee KE. Ethics in Human Communication. 6th ed. USA: Waveland Press; 2008. p.310-329.
10. Macdonald DB, Patman RG, Mason-Parker B. The Ethic of foreign policy. Burlington: Ashgate Publishing; 2007. p.26-45.
11. Dag N, Arslantas HA. Reasons Preventing Teachers from Acting within the Framework of Ethical Principles. *International Journal of Instruction*. 2015; 8(2): 33-44.
12. Rissanen I, Kuusisto E, Hanhimäki E, Tirri K. The implications of teachers' implicit theories for moral education: A case study from Finland. *Journal of Moral Education*. 2018, 47(1): 63-77.
13. Ghaemi M, Shariatmadari M. The relationship between professional ethics and confidence building among faculty members. *Ethics in Science and Technology*. 2017; 12(4): 1-10. [Persian]
14. Sobhani NM, Najafi H, Jafari HR, Farmahini M. Components of teaching ethics from the perspective of students, Qom University of Medical Sciences. *Qom University of Medical Sciences*. 2014; 7(6): 399-403. [Persian]
15. Yıldız ML, Icli EG. Perceived Academic Code of Ethics: A Research on Turkish Academics. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2013; 99: 282-293.
16. Wines WA. Seven pillars of business ethics: Towards a comprehensive framework. *Journal of Business Ethics*. 2008; 79(4): 483-499.
17. Mills J, Bonner A, Francis K. The Development of Constructivist Grounded Theory. *International Journal of Qualitative Methods*. 2006; 5(1): 1-10.
18. Imanipour M. Principles of professional ethics in education. *Ethics and History of Medicine*. 2012; 5(6): 27-41. [Persian]
19. Gerjolj S. The relevance of moral intelligence in educational Processes. *Educational Management*. 2012; 7(1): 1-9.
20. Davenport M, Thompson JR, Templeton NR. The Teaching of the Code of Ethics and Standard Practices for Texas Educator Preparation Programs. *NCEPA International Journal of Educational Leadership Preparation*. 2015; 10(2): 82-95.
21. Gholampour M, Malmir M, Gholam Rezaei H. Investigating the Role of Commitment and Professional Ethics on Primary Teachers' Attitudes toward Personalizing the Learning Process. *International Journal of Ethics & Society*. 2020; 2(1): 12-20.
22. Hallinger P. Leadership for learning: Lessons from 40 years of empirical research. *Journal of Educational Administration*. 2011; 49(2): 125-142.
23. Shin S, Slater CL, Backhoff E. Principal Perceptions and Student Achievement in Reading in Korea, Mexico, and the United States: Educational Leadership, School Autonomy and Use of Test Results. *Educational Administration Quarterly*. 2012, 49(3): 489-527.
24. Knuth RK, Banks PA. The Essential Leadership Model. *NASSP Bulletin*. 2006; 90(1): 4-18.

25. Bullough RV. Ethical and moral matters in teaching and teacher education. *Teaching and Teacher Education*. 2011; 27(1): 21-28.
26. Puiu S. Ethics management in higher education system of Romania. *Procedia Economics and Finance*. 2015; 23: 599-603.
27. Nowruzi M, Kazemi A, Shahmoradi SF. Strategies for Religious Education in Cyberspace with Emphasis on the Teachings of the Qur'an and the Razavi tradition. *Razavi Culture*. 2017; 5(19): 177-211. [Persian]
28. Mirza Mohammadi MH, Jahan Javanmardi F, Norouzi M. Recognition of Imam Reza's (AS) Educational Teachings and its Application in the Present Age. *Farhang Razavi*. 2017, 5(20): 69-104. [Persian]
29. Deniz U, Erdener MA. Levels of School Administrators Exhibiting Instructional Supervision Behaviors: Teachers' Perspectives. *Research in Educational Administration and Leadership (REAL)*. 2020; 5(4): 1038-1081.
30. Ünlü M. An evaluation of occupational ethical values of geography teacher candidates in Turkey. *Educational Research and Reviews*. 2018; 13(2): 68-73.
31. Cooper H, Hedges LV. *Research Synthesis as a scientific process*. 6th ed. USA: Russell Sage; 2009. p.310-329.
32. Prashar A. Assessing the flipped classroom in operations management: A pilot study. *Journal of Education for Business*. 2015; 90(3): 126-138.
33. Moffet J. Twelve tips for "flipping" the classroom. *Medical Teacher*. 2015; 37(4): 331-336.
34. Grace G. Research and the challenges of contemporary school leadership: The contribution of critical scholarship. *British Journal of Educational Studies*. 2000; 5(7): 48(3).
35. Denig SJ, Quinn T. Ethical dilemmas for school administrators. *The High School Journal*. 2001; 84(4): 43-50.
36. Zorlu H, Arseven A. Instructional Leadership Behaviors of School Administrators on the Implementation of Secondary School Curricula. *International Journal of Higher Education*. 2016; 5(1): 275-290.
37. Langlois L. Responding ethically: Complex decision-making by school district superintendents. *International Studies in Educational Administration and Management*. 2004; 32(2): 78-93.
38. Brown ME, Trevino LK, Harrison DA. Ethical leadership: A social learning perspective for construct development and testing. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 2005; 97: 117-134.
39. Sağnak M. The value congruence levels of principals and teachers at primary schools. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 2005; 5(1): 221-228.
40. Begley PT. Self-knowledge, capacity and sensitivity: Prerequisites to authentic leadership by school principals. *Journal of Educational Administration*. 2006; 44(6): 570-589.
41. Karaköse T. High School Teachers' Perceptions Regarding Principals' Ethical Leadership in Turkey. *Asia Pacific Education Review*. 2007; 8(3): 464-477.
42. Brown ME. Misconceptions of ethical leadership: How to avoid potential pitfalls. *Organizational Dynamics*. 2007; 36(2): 140-155.
43. Langlois L, Lapointe C. Ethical leadership in Canadian school organizations: Tensions and possibilities. *Educational Management Administration & Leadership*. 2007; 35(2): 247-260.
44. Evin H. Education Management and Ethics. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2007; 6(21): 106-114.
45. Patton MC. Principles for Principals: Using the Realms of Meaning to Practice Ethical Leadership-National Recommendations. *National Forum of Applied Educational Research Journal*. 2008; 21(3): 1-8.
46. De Hoogh AHB, Den Hartog DN. Ethical and despotic leadership, relationships with leader's social responsibility, top management team effectiveness and subordinates' optimism: A multi-method study. *Leadership Quarterly*. 2008; 19: 297-311.
47. Kocabas I, Karaköse T. Ethics in school administration. *African Journal of Business Management*. 2009; 3(4): 126-130.
48. Yaman A. New Roles of Supervisors; Ethical Leadership [İç Denetçinin Yeni Rolü; Etik Liderlik]. Ankara: Denetim, 5, Kamu İç Denetçileri Derneği Yayını; 2010. p.9-16.
49. Hulpia H, Devos G, Van Keer H. The relation between school leadership from a distributed perspective and teachers' organizational commitment: Examining the source of the leadership function.

- Educational Administration Quarterly*. 2011; 47(5): 728-771.
50. Gülcan MG, Kiliç AÇ, Çepni O. Investigating the ethical behaviors of primary school leaders according to different variables. *The Journal of Turkish Educational Sciences*. 2012; 10(1): 123-142.
51. Dinham S, Anderson M, Caldwell B, Weldon P. Breakthroughs in school leadership development in Australia. *School Leadership & Management: Formerly School Organisation*. 2011; 31(2): 139-154.
52. Aslanargun E. Principals' values in school administration. *Educational Sciences: Theory & Practice* 2012; 12(2): 1339-1344.
53. Shapiro JP, Gross SJ. Ethical educational leadership in turbulent times: (Re) solving moral dilemmas. New York: Lawrence Erlbaum Associates; 2008. p.266-275.
54. Kutsyuruba B, Walker K. Ethical Challenges in School Administration: Perspectives of Canadian Principals. *Organizational Cultures: An International Journal*. 2013; 12(3): 85-99.
55. Kanokorn S, Wallapha A, Ngang TK. Indicators of ethical leadership for school principals in Thailand. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2013; 93(1): 2085-2089.
56. Quick PM. Moral Leadership: A Model for Educational Leaders in the 21st Century. *Political Science*. 2013; 1(3): 132-137.
57. Burchell B, Armstrong TK. Employee Motivation and Work Ethic in the State and Private sector in Ghana: A Survey of Teaching and Banking Professions; 2014. Available at <http://www.online-researchjournals.org/JAA>.
58. Liu Y, Xiao F. On Ethicality of Educational Management. Shenyang: 3rd International Conference on Management, Education, Information and Control; 2015. p.580-584.
59. Katranci I, Sungu H, Saglam M. Teachers' Perceptions about the School Principals' Ethical Leadership Behaviours: A Study from Turkish Vocational High Schools. *Niversal Journal of Educational Research*. 2015; 3(8): 546-554.
60. Cherkowski S, Walker KD, Kutsyuruba B. Principals' Moral Agency and Ethical Decision-Making: Toward a Transformational Ethics. *International Journal of Education Policy & Leadership*. 2015; 10(5): 1-17.
61. Hrestic ML, Popescu C, Panagoret I. The Role Of Ethics In Educational Management. *Risk in Contemporary Economy*. 2015; 1(2): 115-119.
62. Toytok EH, Kapusuzoglu S. Influence of school managers' Ethical leadership behaviors on organizational culture: Teachers' perceptions. *Eurasian Journal of Educational Research*. 2015; 66(1): 373-338.
63. Biswal BN. Ethical Issues in School Educational Management. *Issues and Ideas in Education* 2016; 4(1): 29-36.
64. Littman MJ, Littman ES. Sex Ethical Leadershipstra Tegies For Project Management Success. *Management Development-Practice and Perspectives*. 2017; 27(4): 153-158.
65. Boydak ÖM, Yavuz ÖT, Yirci R. Ethical Leadership Behaviours of School Administrators from Teachers' Point of View. *Foro de Educación*. 2017; 15(23): 161-184.
66. Akcamete G, Kayhan N, Yildirim AE. Scale of professional ethics for individuals working in the field of special education: Validity and reliability study. *Journal of Educational Science*. 2017; 12(4): 202-217.
67. Ghanem BM. Ethical leadership in education and its relationship with the ethics of education management. *European Journal of Education Studies*. 2018; 4(6): 243-256.
68. Shapira-Lishchinsky O. A Multinational Study of Teachers' Codes of Ethics: Attitudes of Educational Leaders. *NASSP Bulletin*. 2020; 140(1): 5-19.
69. Mousavi F, Vashti A, Heidari F, Mohammadi N, Soleimani F, Qeisarzadeh M. Professional Ethics of school principals. *Ethics in Science and Technology*. 2016; 11(4): 1-8. [Persian]
70. Rezaloo M, Fazl Elahi S, Bakhtiari A. Identifying the factors and indicators of professional ethics of high school principals in Tehran based on religious teachings. *Journal of Research in Educational Systems* 2020; 14(1): 547-565. [Persian]
71. Gholampour M, pourshafei H, Farasatkah M, Ayati M. Developing the Moral Codes of Teachers in Islam: Synthesis Research Based on the Roberts's Model. *IJES*. 2020; 2(3): 24-36.
72. Sanger MN. What we need to prepare teachers for the moral nature of their work. *Journal of Curriculum Studies*. 2008; 40(1): 169-185.

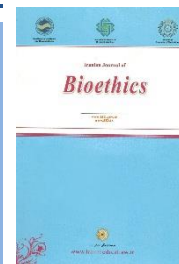
73. Chapman A, Forster D, Buchanan R. The Moral Imagination in Pre-service Teachers' Ethical Reasoning. *Australian Journal of Teacher Education*. 2013; 38(5): 131-143.
74. Al-Hothali HM. Ethics of the Teaching Profession among Secondary School Teachers from School Leaders Perspective in Riyadh. *International Education Studies*. 2018; 11(9): 47-63.
75. Gholampour M, pourshafei H, Farasatkah M, Ayati M. Components of Teachers' Professional Ethics: A Systematic Review Based on Wright's Model. *Journal of Curriculum Studies (J.C.S)*. 2020; 15(58): 145-174. [Persian]

Majale "Akhlāq-i zīstī" (i.e., Bioethics Journal)

2021; 11(36): e4

<https://doi.org/10.22037/bioeth.v10i36.35031>

ORIGINAL RESEARCH

Components of Professional Ethics for School Principals: Research Synthesis Based on the Roberts's Model

Mohammad Haji Mohammadi¹, Hadi Pourshafei^{2*}, Mehdi Zirak³, Hossein Momeni Mahmouei⁴

1. Ph.D. Student of Educational Management, Department of Educational Sciences, Torbat-e Heydariyeh Branch, Islamic Azad University, Torbat-e Heydariyeh, Iran.

2. Visiting Associate Professor, Department of Educational Sciences, Torbat-e Heydariyeh Branch, Islamic Azad University, Torbat-e Heydariyeh, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Torbat-e Heydariyeh Branch, Islamic Azad University, Torbat-e Heydariyeh, Iran.

4. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Torbat-e Heydariyeh Branch, Islamic Azad University, Torbat-e Heydariyeh, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Article history:

Received: 27 March 2021

Accepted: 17 July 2021

Published online: 29 August 2021

Keywords:

Component

Professional Ethics

School Principals

Research synthesis

ABSTRACT

Background and Aim: The principals of educational centers have an important role in advancing the goals of educational systems. Therefore, identifying the ethical components of school principals is an essential necessity in the educational system. The purpose of this study is to investigate the components of managers' professional ethics.

Materials and Methods: The approach of the present study is qualitative and its method is synthesis, based on the model of Roberts et al. (2007). The research population consists of 247 articles which are published about the components of managers' professional ethics during the 2000-2020. The research sample consists of 37 articles that were purposefully collected and data were chosen based on thematic monitoring. Research data were collected from qualitative analysis of the studied documents.

Ethical Considerations: All the requirements of research ethics have been considered in the monitoring of synthesized articles.

Findings: Based on the analysis of data, the components of managers' professional ethics were classified into 4 dimensions and factors. These dimensions include individual dimension (including factors; personality traits, perceptual skills and religious commitment), organizational dimension (including factors; interactions, organizational ethics, commitment, physical management, professional expertise, rules and regulations, Human resources management, research-oriented, principled decision-making and professional development), socio-cultural dimension (including factors; socio-cultural insight and socio-cultural responsibility) and political-economic dimension (including factors; political insight and economic management).

Conclusion: The components of professional ethics of school principals are organized in four dimensions: individual, organizational, socio-cultural and political-economic. The Ministry of Education can provide the best possible implementation of these components by holding in-service courses and drafting a code of ethics for school principals.

* **Corresponding Author:** Hadi Pourshafei

Address: Islamic Azad University, Faculty of Educational Sciences, Torbat-e Heydariyeh, Iran.

Postal Box: 140

Email: hpourshafei@birjand.ac.ir

© Copyright (2018) Medical Ethics and Law Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Cite this article as:

Haji Mohammadi M, Pourshafei H, Zirak M, Momeni Mahmouei H. Components of Professional Ethics for School Principals: Research Synthesis Based on the Roberts's Model. *Majale "Akhlāq-i zīstī" (i.e., Bioethics Journal)*. 2021; 11(36): e4.